

Marta CIESIELKA

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie, Polska

Wideodydaktyka szansą na aktywizację studentów

Wstęp

Dynamiczny rozwój techniki zwłaszcza w sferze komunikacji i informatyzacji zmienia styl funkcjonowania społeczeństwa, a zmiany dotyczą wielu obszarów życia, również edukacji [Kandzia 2009; Krauz 2008]. Coraz częściej studenci uczestniczący w zajęciach zdają się być bierni i nieobecni. Uczestniczą w zajęciach jako obserwatorzy, a proces analizy, syntezy i rzeczywistego uczenia się odkładają na bliżej nieokreślony czas. Często nie są zainteresowani tokiem zajęć, a w zajęciach uczestniczą w sobie charakterystyczny bierny sposób. Na zajęciach nie wykonują klasycznych notatek, lecz stosując nowoczesne technologie, fotografują, nagrywają czy zdają się na późniejsze wyszukiwanie treści z zajęć w zasobach internetu. Często po zakończonych zajęciach są nieświadomi, czego one dotyczyły, jaki był ich cel i gdzie mają zastosowanie prezentowane treści. Dlaczego tak jest i czy można przekształcić studentów z biernych obserwatorów zajęć w aktywnych uczestników?

Cyfrowi tubylcy na zajęciach

Obecnie studentami są osoby z pokolenia nazywanego Y (urodzeni w latach 1980–1995) i pokolenia C (urodzeni w latach 1990–2005) [Wojtaszczyk 2013]. Są to osoby „urodzone z myszką w rękę” [Szpunar 2009], nazwane przez M. Prensky’ego „cyfrowymi tubylcami” [Hojnacki 2006]. Jest to pokolenie, które w odmienny sposób dokumentuje rzeczywistość i posługuje się informacją, gdyż od początku dysponowało nowoczesną technologią informacyjną. Pokolenie to sutożyje z różnym skutkiem m-learning (*mobile learning*) wykorzystujący technologie mobilne, sieci bezprzewodowe oraz technologie e-kształcenia [Hojnacki 2006]. Jednocześnie w zupełnie inny sposób niż „cyfrowi imigranci” (poprzednie pokolenia) funkcjonują w przestrzeni informacji i uczenia się. Ucząc takie osoby, należy mieć świadomość [Hojnacki 2013], że mają one problem ze zrozumieniem długiego i skomplikowanego tekstu, preferują obraz i dźwięk niż tekst oraz że ich styl uczenia jest zupełnie inny. Pokolenie to uczy się w sposób akcydentalny, lubi eksperymentowanie, wielozadaniowość i oczekuje szybkich efektów. Długotrwałe uczenie i jednostajność nudzi je i męczy. Dlatego też pokolenie to potrzebuje (choćby incydentalnie) odejścia od klasycznych metod nauczania i zmiany podejścia do nauczania/uczenia się. Taką szansą mogą być nowe metody nauczania i rozwiązania edukacyjne, które stawiają na aktywność

uczniów wyposażonych w nowoczesne technologie. Wśród tego typu metod można wymienić: WebQuest [Ciesielka 2013], Flipped Classroom [Hoffman-Kozłowska 2013], wideodydaktykę i inne.

Co to jest wideodydaktyka?

Wideodydaktyka jest nowoczesną metodą nauczania, która wykorzystując nowe technologie, zmienia ucznia z biernego widza w aktywnego twórcę filmów [Wideodydaktyka 2015]. Studenci przyzwyczajeni są do wspomagania zajęć materiałami filmowymi i szybko wchodzą w rolę widza – najczęściej biernego. Natomiast prezentowana metoda stawia przed studentem zadanie stworzenia własnego filmu. Nie dostaje on gotowych rozwiązań do ręki, ale musi je sam skonstruować. Wychodząc z założeń konstrukcjonizmu S. Paperta [Walat 2007], metoda ta daje możliwość rozwoju poznawczego w trzech aspektach: mentalnym, społecznym i materialnym. Rozwój w aspekcie mentalnym następuje, gdyż student, tworząc, musi zapoznać się z zagadnieniem, zaprojektować film, a tym samym konstruuje wiedzę w sposób dla siebie charakterystyczny. Ponieważ filmy tworzone są w zespołach, a potem są prezentowane i omawiane, następuje rozwój na płaszczyźnie społecznej. W sferze materialnej studenci, tworząc film, tworzą materialne odzwierciedlenie abstrakcyjnych idei.

Wideodydaktyka opiera się na podstawowych ideach konstrukcjonizmu [Walat 2007], że „uczeń nie jest odbiorcą, ale jest twórcą swojej wiedzy”.

Struktura metody

W zajęciach prowadzonych z zastosowaniem metody wideodydaktyki można wyróżnić następujące etapy: projektowanie, reżyserowanie, tworzenie, przetwarzanie, publikowanie.

Przygotowując film, studenci powinni zacząć od zapoznania się z proponowanym tematem zajęć (filmu), z głównymi zagadnieniami i ideami. Przygotowanie merytoryczne studentów do tego typu zajęć nie różni się zasadniczo od przygotowania do zajęć prowadzonych typowymi metodami nauczania. Przy zastosowaniu metody wideodydaktyki można zaobserwować większą motywację i zaangażowanie studentów, którzy mają do zrealizowania twórcze, samodzielne i dające możliwość wykazania się zadanie.

Następnie na podstawie analizy materiału studenci opracowują zarys treści filmu. Na tym etapie powinni oni wypracować rozwiązania, za pomocą których chcą zrealizować zagadnienie. Przygotowany plan studenci powinni rozwinąć i uzupełnić o komentarz. W ten sposób tworzą oni scenariusz planowanego filmu, który powinien być poddany szczegółowej dyskusji w zespole.

Po ukończeniu scenariusza studenci mogą przejść do kolejnego etapu pracy – reżyserowania. Scenariusz powinien być rozwinięty w scenopis, a więc w opis kolejnych scen ze szczegółowym komentarzem, co każda scena ma ukazywać

i w jaki sposób. Późniejsza realizacja filmu jest filmowaniem kolejnych scen ze scenopisu.

W fazie tworzenia zapis ze scenopisu jest przetwarzany na kolejne ujęcia filmowe. Do filmowania studenci mogą wykorzystać telefony komórkowe lub aparaty cyfrowe, które są powszechnie przez nich używane. Filmując, należy pamiętać o właściwym oświetleniu planu filmowego, zadbaniu o stonowane tło (jeśli to konieczne) oraz nagraniu dźwięku odpowiedniej jakości (bez szumów i trzasków). Przy realizacji filmu edukacyjnego powinno się zadbać o naturalność ujęcia i unikać powstania efektu inscenizacji.

W fazie przetwarzania studenci powinni wybrać z nagranych materiału odpowiednie ujęcia, zmontować je, uzupełnić o odpowiednie przejścia, komentarze narratora lub uzupełniające napisy czy muzykę. Przetwarzanie materiału filmowego można przeprowadzić za pomocą wielu darmowych programów (np. Windows Movie Maker), które umożliwiają łatwą edycję i montaż filmów.

Ostatnim etapem jest opublikowanie przygotowanego filmu, tak by zarówno nauczyciel, jak i pozostali studenci z grupy mogli zapoznać się z pracami kolegów. Może do tego służyć popularny serwis YouTube czy MySpace Video, Yahoo! Video i inne [Szlagor 2009].

Przygotowane i opublikowane przez studentów filmy powinny być poddane dyskusji w grupie oraz skomentowane i ocenione przez prowadzącego przede wszystkim pod względem merytorycznym.

Uwagi metodyczne

Zastosowanie omawianej metody w szkolnictwie wyższym może wydawać się trywialne i niezbyt poważne, ale takie podejście do realizacji tematu daje studentom możliwość wykazania się wiedzą, pomysłowością i kreatywnością. Studenci często nagrywają, fotografują lub filmują fragmenty zajęć. Zapisany materiał zwykle kopiowany jest na dysku bez jakiegokolwiek komentarza. Po kilku tygodniach, kiedy student zapomni, czego dotyczyły się „multimedialne notatki” z zajęć, materiał staje się zupełnie bezwartościowy.

Wykonany podczas zajęć film może stanowić sprawozdanie z ćwiczeń laboratoryjnych, wycieczki czy zajęć, na których studenci obserwowali demonstracje pewnych zjawisk lub procesów. Ważna jest świadoma realizacja nagrania przez studentów, którzy szczegółowo zapoznali się z zagadnieniem, które mieli filmować. Istotne w tej metodzie jest rzetelne opracowanie przez studentów scenopisu.

Ważne jest przygotowanie studentów do pracy metodą wideodydaktyki, tak by byli świadomi kolejnych etapów pracy tą metodą i konieczności wcześniejszego przygotowania się do zajęć. Przykład materiałów pomocniczych do zajęć tą metodą zamieszczono na stronie internetowej [Paciorek 2015].

Warunkiem pomyślnej realizacji zajęć jest przygotowanie merytoryczne studentów oraz prawidłowe zrozumienie postawionego przed studentami zada-

nia. Aby lepiej przybliżyć metodę i oczekiwania nauczyciela, dobrze jest zaprezentować studentom przykładowy film. Filmowe opracowanie tematu „Cięcie termiczne” zamieszczono również na stronie WWW [Paciorek 2015].

Zastosowanie metody wideodydaktyki w dydaktyce akademickiej daje studentom możliwość zapoznania się z tematem na wszystkich poziomach taksonomii według B. Blooma [Petty 2013: 18]. Prawidłowa realizacja własnego filmu wraz z jego planowaniem świadczy o opanowaniu wiedzy i rozumieniu jej przez studenta (umiejętności niższego rzędu). Ponadto, by zrealizować film, student musi przeprowadzić najpierw analizę zagadnienia, a następnie syntezę, przygotowując najpierw scenariusz, a potem scenopis, by przejść do zastosowania (umiejętności wyższego rzędu). Na bieżąco praca powinna być oceniana przez autorów. Po zakończeniu film należy poddać dyskusji w grupie i ocenie według ustalonych przez nauczyciela kryteriów.

Powstały film edukacyjny dokładnie odzwierciedla treść zajęć i z powodzeniem służy jako materiał do powtórki dla twórców filmu lub jako materiał edukacyjny dla innych studentów.

Podsumowanie

Metoda wideodydaktyki jest nowym podejściem do zastosowania multimedii w procesie kształcenia. Daje studentom możliwość twórczego wykorzystania środków technologii informacyjnej w procesie kształcenia. Jednocześnie własne opracowanie filmowe tematu skłania ich do aktywności i wysokiego poziomu przetworzenia treści nauczania, co skutkuje lepszym zapamiętaniem i opanowaniem zagadnienia.

Literatura

- Ciesielka M., Sułowski M. (2013): *WebQuest w nauczaniu analizy układów równowagi fazowej*, „Edukacja – Technika – Informatyka” nr 4, cz. 2.
- Hofman-Kozłowska D. (2013): *Modele edukacyjne w cyfrowych czasach*, [w:] Wieczorek-Tomaszewska M. (red.), *Dydaktyka cyfrowa epoki smartfona*, <http://www.ldc.edu.pl> (29.04.2015).
- Hojnacki L. (2006): *Pokolenie m-learningu – nowe wyzwanie dla szkoły*, „e-Mentor” nr 1(13).
- Hojnacki L. (2013): *Cyfrowych tubylców trzeba uczyć inaczej. Dlaczego i jak – wprowadzenie*, [w:] Plichta P., Pyżalski J. (red.), *Wychowanie i kształcenie w erze cyfrowej*, Łódź.
- Kandzia J. (2009): *Media cyfrowe w edukacji*, [w:] Plewka C. (red.), *Ku dobrej szkole. Nauczyciele. Technologie kształcenia*, Szczecin.
- Krauz A. (2008): *Edukacja w XXI wieku – Szkoła Przyszłości otwarta na świat*, [w:] Duris M. (red.), *Technické vzdelávanie ako súčasť všeobecneho vzdelávania*, Veľka Lomnica.
- Paciorek K. (2015): *Praca inżynierska*, Kraków.
- Paciorek K., Ciesielka M. (2015), *Materiały do zajęć metodą wideodydaktyki*, <http://home.agh.edu.pl/~mciesiel/> (29.04.2013).
- Petty G. (2013): *Nowoczesne nauczanie*, Sopot.
- Szlagor P. (2009): *Wideodydaktyka 2.0. Serwis społecznościowy YouTube w szkole*, <http://www.sli-deshare.net/piotrszlag/wideodydaktyka> (29.04.2015).

- Szpunar M. (2009): *Urodzeni z myszką w rękę. Wczesna adaptacja do nowych mediów*, [w:] Morbitzer J. (red.), *Komputer w edukacji*, Kraków.
- Walat A. (2007): *O konstrukcjonizmie i ośmiu zasadach skutecznego uczenia się według Seymoura Paperta*, „Meritum” nr 4.
- Wideodydaktyka*, <http://wideo.enauczanie.com> (29.04.2015).
- Wojtaszczyk K. (2013): *Poziom kompetencji wirtualnych pokolenia Y i C – ocena na podstawie autodiagnozy studentów*, „e-Mentor” nr 2(49).

Praca zrealizowana w ramach badań statutowych nr 11.11.110.299.

Streszczenie

W artykule zaprezentowano zastosowanie metody wideodydaktyki w wyższym szkolnictwie technicznym. Przedstawiono szczegółowy opis metody oraz uwagi metodyczne związane z jej wdrożeniem.

Słowa kluczowe: wideodydaktyka, metody nauczania, dydaktyka szkoły wyższej.

Videodidactics a Chance for Student Activation

Abstract

The article presents the application of the videodidactics method in technical university education. A detailed description of the method and methodological remarks related to its implementation were described.

Keywords: videodidactics, teaching methods, materials science, university didactics.